

ISSN 2454-8596
www.vidhyanaejournal.org

An International Multidisciplinary Research E-Journal

आधुनिक समाजनी देण - स्त्री लुण हत्या

Dr. Madhubhai Hirpara

Darbar Gopaldas shikshan Mahavidyalaya,

VIDHYAYANA

Aliyabada

પ્રસ્તાવના :-

સ્ત્રી જીવન સંબંધિત વિવિધ પરિસ્થિતીઓ અંગે આપણને સૌને અચંબાસાં સુકી દે તેવા અખબારોમાં ધ્યાન ખેંચતા અહેવાલો પ્રસિધ્ધ થતા હોય છે. આ વાંચીને આપણા સૌના દિલ ઘટકી ઉઠતા હોય છે. સમાજનો આ ચિંતનનો વિષય રહ્યો છે. આ અંગે સરકાર અને સંશોધન સંસ્થાઓ દ્વારા સંશોધનો હાથ ધરવામાં આવે છે. અને સ્ત્રીભુણ હત્યા સંબંધી પરિસ્થિતીઓ પ્રત્યે લોકોનું ધ્યાન ખેંચી તે અંગે સમાજમાં સભાનતા વિકસાવવાતા પ્રયત્નો થતા હોય છે.

સ્ત્રીને લક્ષ્મીનો અવતાર ગણનારી આપણી સંસ્કૃતી આજે કેટલી કુર અને અમાનવીય થઈ રહી છે. તેનું અનુમાન સ્ત્રીઓના ઘટતા જતા પ્રમાણ દર ઉપરથી કહી શકાય છે. આ બધાના મુળમાં મુળકારણ સ્ત્રીભુણ હત્યા છે સ્ત્રીભુણ હત્યાએ આધુનિક સમાજની દેણ છે. પરંતુ તેના મુળ ભારતીય સમાજની પરંપરામાં રહેલા છે. પહેલાના જમાનામાં સ્ત્રીઓને પોષણ, ઉછેર અને શિક્ષણ બાબતે ભેદભાવ અને દુર્લક્ષતા સેવવામાં આવતી હતી. એટલું જ નહીં પણ તે સમયના સમાજની પરંપરામાં સ્ત્રીઓને દુધપીતી કરવાનો રિવાજ પણ હતો પરંતુ તે અમુક જ્ઞાતિઓ પુરતો મર્યાદિત હતો કે જયવધુ દહેજ આપવું પડતું હતું. તે સમયે બાળકીને જન્મ થવા દેવાતું હતું. પરંતુ જન્મ પછી મારી નાખવામાં આવતી હતી. કારણ કે તે સમયગાળા દરમિયાન વિજ્ઞાન અને આધુનિક ટેકનોલોજીનો પુરતો વિકાસ થયેલો ન હતો

(૧) સ્ત્રીભુણ હત્યાનો અર્થ:

બાળકનો જન્મ થયા પડેલા જ તેની માતાના ઉદરમાં તેની હત્યા કરવી તેને સ્ત્રીભુણ હત્યા કહેવામાં આવે છે.

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596
www.vidhyanaejournal.org

સ્ત્રિભુણ હત્યા એટલે ગર્ભવતી સ્ત્રીના ગર્ભમાં વિકસતા બાળકનુડોક્ટર દ્વારા લિંગ પરીક્ષણ કરાવ્યા પછી જો વિકસતા ગર્ભ સ્ત્રી લિંગ હોય તો તેને ડોક્ટર દ્વારા ગર્ભપાત કરાવવામાં આવે છે. ત્યારે તે કુર પ્રક્રિયાને સ્ત્રીભુણ હત્યા કહેવામાં આવે છે.

આધુનિક સમયમાં ઘણી સ્ત્રીઓને પ્રથમ એક કે તેથી વધુ પુત્રી સંતાન હોય છે. આવી સ્ત્રીઓ પુત્ર સંતાન ઇચ્છા ધરાવતી હોય છે. તેથી આવી સ્ત્રીઓ સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન ગર્ભનુ જાતિ પરીક્ષણ કરાવતી હોય છે અને ગર્ભમાં પુત્રી સંતાન હોય તો ઘણી સ્ત્રીઓ ગર્ભપાત કરાવી દેતી હોય છે. જેને સ્ત્રિભુણ હત્યા કહેવામાં આવે છે. આજે દેશમાં વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના વિકાસને કારણે કન્યાને દૂધપીતી કરવાનો રિવાજ આધુનિક સમાજમાં પ્રવર્ત તો નથી. તેના સ્થાને સ્ત્રિભુણ હત્યાની પરિસ્થિતિનું સર્જન થયેલું છે.

સ્ત્રી ભુણ હત્યા વિશે વિસ્તૃત સમજ ગેળવવા પહેલા ગર્ભજાતિ પરીક્ષણ પધ્ધતિ વિશે ની સમજ મેળવવી આવશ્યક છે.

VIDHYAYANA

(૨) ગર્ભજાતિ પરીક્ષણની સામાન્ય સમજણ:

ગર્ભજાતિ પરીક્ષણનો હેતુ સ્ત્રીના ગર્ભમાં રહેલા બાળકમાં રહેલી ખામીઓ તેમજ આનુવાંશિક રોગ , ખોડખાપણ વગેરે જાણવાનો છે. એટલે કે ગર્ભજાતિ પરીક્ષણની વિવિધ પધ્ધતિઓની શોધ ૭૦ જેટલા ગંભીર પ્રકારના રોગ કે જીનેટિક ખામી ગર્ભસ્થ બાળકને છે કે નહિ તે જાણવા માટે થઈ હતી . પરંતુ તે શોધની વિપરીત અસર આધુનિક સમાજમાં ભુણ હત્યા માટે થઈ રહી છે.

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

ગર્ભજાતી પરીક્ષણએ આમ તો પ્રાણીશાસ્ત્રને લગતી બાબત છે. પ્રાણીના શરીરમાં કોમોઝોમ્સ રહેલા છે. તેવી શોધ ની સોપ્રથમ જાણકારી પ્રામ કરનાર હેકિંગ નામના વેજ્ઞાનિક હતા.

હાલમાં ભારત અને ગુજરાતમાં ગર્ભની જાતી જાણવા માટે મુખ્યત્વે ત્રણ પધ્ધતિઓ જોવા મળે છે.

(A) એમ્નીઓસીન્ટેસીસ (Aminiocentasis)

સ્ત્રીના ગર્ભાશયમાં ગર્ભની આસપાસ રહેલા ગર્ભજળને સિરિન્જની સોયની દદથી ખેંચીને તેનું પૃથ્થકરણ કરવામાં આવે છે. આ પરીક્ષણ ગર્ભાધાનના ૪ માસ બાદજ કરી શકાતું હોવાથી કરવામાં આવતો ગર્ભપાત જોખમી અને ખર્ચાળ બને છે. આ પધ્ધતિમાં સ્ત્રીરોગ ડોક્ટર તેમજ પેથોલોજીસ્ટની જરૂર પડે છે.

VIDHYAYANA

(B) સોનોગ્રાફી (Sonography)

આજના આધુનિક યુગમાં વિજ્ઞાને હરણફાળ ભરી છે. જેને પરિણામે અનેક આધુનિક ઉપકરણો અસ્તિત્વમાં આપ્યા છે. ધ્વનીનાં ઉચ્ચા આર્વતિના તરંગો પર કામ કરતું સાધન એટલે અલ્ટ્રાસાઉન્ડ (સોનાર) જેને આપણી સરળ ભાષામાં કહીએ “સોનોગ્રાફી મશીન”.

સોનોગ્રાફી ની મદદથી માત્ર પાંચ અઠવાડિયાની ગર્ભાવસ્થાનું પણ ચોકકસ નિદાન થઈ શકે છે. વિકસતા ગર્ભની લંબાઈ અને વૃદ્ધી પણ જાણી શકાય છે. સાડાચાર માસ બાદ સોનોગ્રાફી કરવાથી ગર્ભસ્થ રિના અંગો જોઈને પણ બાળકની જાતિ જાણી શકાય છે.

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596
www.vidhyayanaejournal.org

આ પદ્ધતિ દ્વારા પરીક્ષણ સંપૂર્ણ સલામત, સરળ અને ઓછી કિંમતે થતુ હોવા છતા તે નિષ્ણાંત ઉપર આધાર રાખે. આ પદ્ધતિમાં ગર્ભાધાનના બેથી અઢી માસ બાદ જ ગર્ભજાત પરીક્ષણ કરવામાં આવતાં ગર્ભ રહેલ ભ્રુણની જાતિ બાળકી હોયતો ઘણીવખત બાળકીની ભ્રુણહત્યા કરવામાં છે.

(c) કોરીઓનિક વીલી બાયોપ્સી (Chorionic villi Bisoy)

આ પદ્ધતિમાં ગર્ભની આજીબાજુ રહેલા પડના એક વિસ્તૃત ભાગમાંથી અલ્ટ્રાસાઉન્ડ મશીનનાં પડદા ઉપર જોઈને ટુકડો લઈને તનુ પુથ્થકરણ કરવામાં આવે છે. આ પ્રક્રિયાને કોરીઓન વોક્ષી સેમ્પલીંગ (Chorionic villi Bisoy) કહેવામાં આવે છે.

આ પરિક્ષણ ગર્ભધાન પછી બે થી ત્રણ માસ દરમ્યાન થતુ હોવાથી આ પદ્ધતિ ખૂબજ સલામત, સરળ અને ચોકકસ છે. આ પદ્ધતિમાં પરીક્ષણ ખૂબ વહેલુ થતુ હોવાથી પાછળથી કરવામાં આવતા ગર્ભપાત સરળ અને ઓછી કિંમતે થાય છે. ઉપરાંત ગર્ભજાતિ પરીક્ષણ સિવાય આ પદ્ધતિથી બાળકના બંધારણમાં રહેલી ખામી જાણી શકાય છે. જેથી ગર્ભપાત કરવામાં સરળતા પડે અને ખામી યુક્ત બાળક જન્મતુ અટકાવી શકાય છે. પરંતુ આ પદ્ધતિ ખર્ચાળ છે. ડોક્ટર પેથોલોજીસ્ટની અનેરેડયોલોજીસ્ટની મદદ લેવી પડે છે.

ઉપરોક્ત ગર્ભપરિ ક્ષણની પદ્ધતિઓ વિશેની સામાન્ય સમજણ આપવાનો આશય - એ હતોકે સ્ત્રીભ્રુણ હત્યામાં આધુનિક સાધનો ફાળો શો છે. તે જાણી શકાય આ આધુનિક સાધનનો ઉપયોગ મોટાભાગના શહેરી લોકો કરે છે. એટલે કે આધુનિક સમાજ. આ લોકો ગર્ભ પરીક્ષણ સાધનનો ઉપયોગ કરીને સ્ત્રીભ્રુણ હત્યાને વેગવાન બનાવે છે.

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

(3) આધુનિક સમાજની દેણ-સ્રીભ્રણ હત્યા :

માનવી એક સામાજિક અને વિચારવંત પ્રાણી છે. માનવ સમાજના સભ્ય તરીકે મનુષ્ય પ્રાચીન સમયથી પોતાના ઉત્પન્ન થતા અનેકવિધ પ્રશ્નની સમજ મેળવતો આવ્યો છે. પણ જ્યારથી વિજ્ઞાન અને વેજ્ઞાનિક પદ્ધતિનો વિકાસ થયો છે. ત્યારથી વાસ્તવિક અને અનુભવજન્ય માર્ગો દ્વારા પ્રશ્નના જવાબો મેળવવા ઉપર વિશેષ ધ્યાન કેરી થયું છે. વ્યક્તિ જ્યારે પોતાના જ્ઞાનના આધારે પોતાના પ્રશ્નોનો જવાબ સંતોષકારક રીતે મેળવી શકતો નથી ત્યારે નિષ્ણાંતો પાસેથી જવાબ મેળવવા પ્રયત્ન કરે છે. ગર્ભપરીક્ષણ અને ગર્ભપાત , સ્રીભ્રણ હત્યાએ તબીબી વિજ્ઞાનના વિકાસની સાથે અસ્તિત્વમાં આવેલ એક આધુનિક પ્રયુક્ત છે.

આધુનિક ભારતમાં ગામડાની તુલના શહેરમાં સ્રી ભ્રણ હત્યાનું પ્રમાણ વધુ છે. છોકરીઓની સંખ્યામાં થયેલા ઘટાડા માટેનું સૌથી મોટું કારણ અલ્ટ્રાસાઉન્ડ પરીક્ષણ છે. જેમાં માતા -પિતા તેમના બાળકની જાતી જન્મ પહેલા જ જાણી શકે છે અને ભારતમાં આ ટેકનોલોજી સર્વવ્યાપક છે.

ટુંકમાં ભારતનાં કુટુંબમાં પુત્ર અને પુત્રીના ઉછેરમાં ભેદભાવ જોવા મળે છે. જેની અસર સ્રી મૃત્યુ પ્રમાણે ઉપર ઘણી પડે છે. અને તે સ્રી-પુરુષની વસ્તીના અસમાન પ્રમાણ માટે કારણભૂત બને છે. છેલ્લા થોડા વર્ષોથી ભારતમાં ગર્ભપરિક્ષણ દ્વારા ગર્ભની જાતિ જાણવાની પ્રક્રિયા શરૂ થયેલી જોવા મળે છે. તેનો ઉપયોગ દિવસે દિવસે વધતો જોવા મળે છે. વિવિધ લેખો , સ્રી સંસ્થાઓ , પત્રકારો તેમજ ડોક્ટરોના અભિપ્રાય પ્રમાણે જો ગર્ભમાં પુત્રી હોવાનું જણાયતો ભ્રણ હત્યા કરાવી નાખવાનું પ્રમાણ વિશેષ જોવા મળે છે. જેનાથી સ્રી -પુરુષ

An International Multidisciplinary Research E-Journal

અસમાનતાની સમસ્યા આજે ઉદભવી છે. તેથી સ્ત્રી ભુણહત્યા થતી રોકવા માટે નકકર પગલા લેવાજરૂરી છે.

આધુનિક સમયમાં સમગ્ર સમાજ સફાળો બેઠો થયો છે કે જેઓ દીકરો મેળવવાની લ્હાયમાને લ્હાયમાં ગર્ભ પરીક્ષણ કરીને દીકરીઓને ગર્ભમાં જ દફનાવવાની ઘેલછાએ નવી જ મુશ્બીત ઉભી કરી છે. કોને ખબર દીકરીઓથી આપણા સમાજ કેમ ત્રાસી ગયો છે. શામાટે દીકરીના જન્મને બોજારૂપ ગણવામાં આવે છે.

નારી વિના પુરૂષ અને પુરૂષ વિના નારી અધુરી છે. નર નારીના સંયુક્ત ભાવે જગત સુખી અને આનંદી કે નર અને નારી એક જ રથના બે પૈંડા છે. એક પૈંડાથી જીવનની ગાડી ચાલી શકે નહીં માટે આજે નારીની તાત્કાલિક જરૂરીયાતી ઉભી થવા પામી છે નારીવગરના ઘરનું નામ નથી. પરંતુ આજે એ તમામ સુત્રો હાસ્યસ્પદ બની ગયા હોય તેવું લાગે છે. જે દેશમાં સીતા સાવિત્રી, પાર્વતી, લક્ષ્મી, સરસ્વતી, જેવી દેવીઓ હોય તે દેશની સ્ત્રીજાતિની વર્તમાનયુગમાં આટલી બધી ઉપેક્ષા એવહેલના શામાટે?

આ તમામ પરિસ્થિતિને સજવા માટે આપણે કયાંય દુર જવાની જરૂર નથી ભારતનો ઇતિહાસ તપાસીએ તો રાજા રજવાડાના સમયમાં દીકરીને દૂધપીતિ કરવાની પ્રથા ખાસી પ્રચલિત હતી સંજોગો અને સમય બદલાતા પણ દીકરી પ્રત્યેનો ભાવ ૨૧ મો સદીમા પણ બદલાયો નથી સમાજે સંસ્કૃતિ અને આધુનિકતાની ચાદર તો ઓઢી પરંતુ એ ચાદરમાં થીગડાની નિજાનીઓ તો રહી જ ગઈ હવે તો દીકરીને પૃથ્વી ઉપર પગ પણ મુકવા દેવામા નથી આવતી પણ ઓના ગર્ભમાં જ તેની હત્યા કરી દવામાં આવે છે.

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી એ હરણ ફાળ પ્રગતિ કરી તબીબી ક્ષેત્ર પણ નવા નવા સાધનો શોધાયા સ્ત્રીના ગર્ભમાં ઉછરી સરહેલ બાળકમાં કોઈ ખામી કે રોગ નથી તેતેની તપાસ કરવા માટે સોનોગ્રાફી મશીન શોધાયુ પણ આજે સોનોગ્રાફીનો મુળ હેતુ વિસરાઈ ગયો છે અને ગર્ભપરીક્ષણ માટે વપરાતુ મશીન ગર્ભપાત માટે ઉપયોગ થવા લાગ્યો.

આધુનિક સમાજમાં સરી ભુણ હત્યાનું પ્રમાણ આજે એટલુ વધ્યુ છે કે જે સમાજ માટે કલંક બની રહ્યુ છે. આઘાત તો ત્યારે લાગે છે જ્યારે આપણ દેશની વડીલ સ્ત્રીઓ જ કુળદીપકની આશામાં ભુણ હત્યાને પ્રોત્સાહન આપે છે. સાસું, નણંદ, જેઠાણી એક સ્ત્રી હોવા છતા પણ સ્ત્રીની જ દુશ્મન બની છે. વહુ અને દીકરીને દીકરીનું ભુણ જણાય એટલે ગર્ભપાત કરાવી નાખીને જ જપે છે. બિચારી સ્ત્રીને પોતાના અસ્તિત્વનો એક અંશનો છંદ ઉડાડી દેવાની કુર ફરજ પડાય છે. તેવા સમાજને આપણે એક આદર્શ તંદુરસ્ત સમાજ કહી શકીશું?

આજે પરિસ્થિતિએ ઉભી થઈ છે કે પુરૂષોની સરખામણીમાં સ્ત્રીઓની સંખ્યા ઘટતી જાય છે. જો આ પરિસ્થિ આજે પરિસ્થિતિ એ ઉભી થઈ છે કે પુરૂષોની સરખામણીમાં સ્ત્રીઓની સંખ્યા ઘટતી જાય છે. જો આ પરિસ્થિતિ શરૂ રહેશે તો સમાજે ભવિષ્યમાં ઘણાં માઠા પરિણામો ભોગવવા માટે તૈયાર રહેવુ પડશે.

૩.૧) આધુનિક સમાજમાં સ્ત્રીભૂણ હત્યા પાછળના કારણો :

મહિલાઓને પુરૂષ સમાન દરજજો આપવા માટે ભારતીય બંધારણમાં અને કાનુની હકકો અધિકારો આપ્યા છે. આથી ઓપચારીકરીતે મહિલાઓનું સ્થાન પુરૂષ સમકક્ષ થયુ છે. પરંતુ વ્યવહારમાં તે સિધ્ધ થતુ નથી મહિલાઓપર અત્યાચારો, બળાત્કારો, કન્યાભૂણ હત્યા, વેશ્યા

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

વ્યવસાય, બાળકીઓનું શોષણ શ્રમજીવીઓનું શોષણ યોન શોષણ જેવી અનેક સમસ્યાઓ જોવા મળે છે આ બધી સમસ્યાઓમાં સ્ત્રીભૂણ હત્યા એ આધુનિક સમાજના સમયની ગંભીર સમસ્યા છે. તેન કારણો ક્યાં ક્યાં છે. જેની ચર્ચા નીચે કરી છે.

(૧) પુરૂષ પ્રધાનતા અને પુત્ર જન્મને મહત્વ

ભારતમાં સામાજિક, આર્થિક અને રાજકીય સત્તામાં તમામ ક્ષેત્રો પર હજુ પણ પુરૂષ વર્ગનું પ્રભુત્વ એક યા બીજી રીતે જોવા મળે છે. ભારતીય સમાજ એ પુરૂષપ્રધાન સમાજ છે. આર્થિક ક્ષેત્ર અને રાજકીય ક્ષેત્રમાં પણ પુરૂષોની સમકક્ષ ભલે સ્ત્રીઓને કાયદાકીય અધિકારો આપવામાં આવ્યા હોય, પરંતુ વાસ્તવિક સામાજિક વ્યવહારમાં ખાસ કરીને આર્થિક અને રાજકીય ક્ષેત્રે કેટલા એન કયા સ્થાનો મહિલાઓને પોતાના નિયંત્રણ હેઠળ રાખી છે. જો કે શિક્ષણ, કાયદાઓ અને જાગૃતિના પરિણામે ઉપર્યુકત બાબતોમાં સ્ત્રીઓના પરંપરાગત સ્થાનમાં મહદંશે પરિવર્તન આવ્યું છે. આમ છતાં પુરૂષોનું સર્વક્ષેત્રમાં પ્રભુત્વ પણ એટલુજ જોવા મળે છે. અને આજે પણ મહિલાઓ અધિકારો પુરેપુરા ભોગવી શકે અને સમાજમાં તેનું માન અને ગૌરવ જળવાય તેવો માહોલ ભારતીય સમાજમાં સર્જાયો નથી.

ટુંકમાં આજના પુરૂષપ્રધાતા ધારવતા સમાજમાં સ્ત્રીભૂણ હત્યાનું મુખ્ય કારણ એ છે કે કુટુંબમાં છોકરી કરતા છોકરાને દરેક બાબતમાં વિશેષ મહત્ત્વ આપવામાં આવે છે. કુટુંબમાં છોકરાનો જન્મ થાય ત્યારે પેંડા વેચીને આનંદ ઉલ્લાસ વ્યક્ત કરવામાં આવે છે. પરંતુ જન્મ વખતે આવો આનંદ ઉલ્લાસ વ્યક્ત કરવાને બદલે દીકરી ના જન્મે સાપનો ભારો માનવામાં આવે છે. પ્રાચીન કાળમાં દીકરી ને દૂધપીતિ કરીને હત્યા કરવામાં આવતી હતી હવે તે કામ આજના

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

જિક્ષિત અને કહેવાતા સુધારાવાદી સમાજમા સોનોગ્રાફી દ્વારા કરવામાં આવેલ નિદાનને પરિણામે સ્ત્રીભૂણ હત્યા કરવામાં આવે છે.

આમ વિવિધ ક્ષેત્રોમાં પુરૂષોના પ્રભુત્વના કારણે ગર્ભમાં કન્યાબાળક હોય તો તેની હત્યા કરી નાખવામાં આવે છે. આમ પુરૂષ પ્રધાનતા કે પ્રભુત્વ અને પુત્રના જન્મને 'મહત્વયે પણ સ્ત્રીભૂણ હત્યાનું કારણ બને છે.

(૨) અંધશ્રધ્ધા, પરંપરાઓ અને કૃપ્રથાઓ:

પરંપરાગત ભારતીય જીવન, વ્યવસ્થામાં ૨૧ મી સદીમાં પ્રવેશ કરી ચુક્યા હોવા છતા કેટલીક અંધશ્રધ્ધાઓ પરંપરાઓ અને કૃપ્રથાઓ પ્રવર્તે છે. સમગ્ર ભારતીય કુટુંબ વ્યવસ્થામાં પુત્ર મુલ્ય અવિશેષ છે. કારણ કે દીકરો હોય તથા દીકરાના હાથે શ્રાધ્ધ કરવાથી મૃત માતા -પિતાને મોક્ષ (મુક્તિ) મળે છે. તેવી અંધશ્રધ્ધાને કારણે મોક્ષ મળે એવી લાલચ ભરી લાગણી દીકરીના ભૂણ હત્યા માટે જવાબદાર બને છે.

VIDHYAYANA

(૩) જાગૃતિનો અભાવ

કોઇપણ દેશની પ્રગતિ, વિકાસ અને પરિવર્તનનો આધાર તેના શિક્ષણ પર રહેલો છે. જે સમાજ કે દેશનું શેક્ષણિક સ્તર ઉંચું તેટલી જાગૃતિ જોવા મળે છે. જાગૃતિનો આધાર શિક્ષણ પર રહેલો છે. તે નકકર વાસ્તવિકતા છે. પુરૂષોના પ્રમાણમાં સ્ત્રીઓમાં જાગૃતિ ઓછી છે. કારણ કે સ્ત્રીઓમા અલ્પ શિક્ષણ અને નિરક્ષતા જોવા મળે છે. ઇ.સ. ૨૦૦૧ માં પુરૂષોનું સાક્ષરતાનું પ્રમાણ ૭૫.૮૫

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

અને સ્ત્રીઓમાં ૫૪.૧૬ જેટલું જોવા મળ્યું છે. તેના પરથી ખ્યાલ આવે છે કે સ્ત્રી જાગૃતિનો અભાવ અને તેને પરિણામે સ્ત્રીભ્રણ હત્યા જેવી વિધવટનની પરિસ્થિતિનું નિર્માણ શક્ય બન્યું છે.

(૪) કાયદાના અમલીકરણમાં શિથિલતા

દરેક સમાજ, સંસ્થા કે દેશને ટકાવી રાખવાનું કામ કાયદો કરે છે. સમસ્યામાંથી કાયદો અસ્તિત્વમાં આવે છે. સમસ્યા ના નિવારણ માટે કાયદાના અમલીકરણમાં શિથિલતા આવે એટલે સમસ્યાનું નિવારણ શક્ય નથી, સ્ત્રીભ્રણ હત્યાનો કાયદો હોવા છતાં તેનું ચૂસ્ત પણે પાલન થતું ન હોવાથી જાતિય અસમાનતા ઉભી થવા પામી છે.

(૫) દહેજ પ્રથા

દહેજપ્રથા એ દરેક જ્ઞાતિ વ્યસ્થામાં કોઈને કોઈ સ્વરૂપે જોવા મળે છે. જેમા મોટાભાગે દીકરીના માતા પિતાએ વરના માતા- પિતાને દહેજ ચુકવવું પડતું હોય છે. જેને પરિણામે પુરુષ સમાજમાં એક રૂઢિગત ખ્યાલ છે કે જો દીકરી હોય તો દહેજ આપવું પડે અને જો દીકરો હોય તો દહેજ રૂપ મિલકત પોતાના ઘરમાં આવશે એવી રૂઢિને કારણે પણ ભ્રૂણ હત્યા જોવા મળે છે.

(૬) ગરીબી, બેકારી અને મોંઘવારી

ભારતમાં અનેક સમસ્યાઓમાં” સમસ્યા કે સમસ્યાઓમાંથી જે તમામ સમસ્યાઓની જનેતા ગણવામાં આવે છે અને તે છે. અતિવસ્તી જેને પરિણામે તેની અસર શિક્ષણ રોજગારી, બેકારી અને મોંઘવારી પર પડી છે. તેથી દેશમાં મધ્યવર્ગ- ગરીબવર્ગ અનુક્રમે આવે છે. તથા કમાવનાર કરતા ઉપભોગતા વર્ગ વધુ છે. લોકોની આવક અને જાવક લગભગ સરખી છે.

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

આમ, વ્યક્તિ, ગરીબ, બેકારી અને મોંઘવારી નેકારણે ખર્ચને પહોંચી વળતો નથી તેને કારણે ભૂણ હત્યા જેવી સમસ્યા પેદા થઈ છે. તેમ કહી શકાય.

(૩.૨) આધુનિક સમાજમાં સ્ત્રીભૂણ હત્યાની વિપરીત અસરો :

આધુનિક સમાજમાં વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના સાધનોએ સ્ત્રીભૂણ હત્યાને એક સળગતો પ્રશ્ન બનાવી મૂક્યો છે. આ સ્ત્રીભૂણ હત્યાની વિપરીત અસરો નો સામનો સમાજે કરવો પડે છે.

૧) સ્ત્રીનો નીચો જન્મદર :

ભૂણ હત્યાને કારણે તરી - પુરૂષની જનસંખ્યામાં અસમતુલા પેદા થાય છે. તથા તેની અસર કુટુંબ સંસ્થા, લગ્ન સંસ્થા વગેરેમાં વિપરીત પરિસ્થિતિ પેદા કરી છે.

૨) બહુ પતિપ્રથા :

ભારત સરકારના હિન્દુ સ્પેશ્યલ મેરેજ એક્ટ ૧૯૫૪-૫૫ ના લગ્ન બંધારણમાં એકસાથી લગ્ન વ્યવસ્થાનો કાયદો છે. પરંતુ ભૂણ હત્યાને કારણે જ જન સંખ્યામાં ઉતરોતર ઘટાડો થવાથી બહુપતિ પ્રથા જેવી સ્થિતિ પેદા થઈ રહી છે. અને બહુપ્રથાને ઉતેજના મળશે ભવિષ્ય સુચક બાબત ગણી શકાય.

૩) સામાજિક રચના તંત્રમાં ખલેલ :

સ્ત્રી પણ પુરૂષની જેમા સમાજ અને રાષ્ટ્રનું અભિન્ન અંગ અને એક ભાગ છે. કુદરતની જીવસૃષ્ટિ ની સાંકળ તુટવાથી કે અસમતુલા પેદા થવાથી સમસ્યાનું નિર્માણ થાય છે. કુટુંબ, સમાજ અને

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

રાષ્ટ્ર ના નિર્માણ, વિકાસ એન પ્રગતિમાં સ્ત્રીનુપણ એટલુ જે યોગદાન છે. ભૂણહત્યાનેકારણે કુટુંબ લગ્ન, ધાર્મિક, કૃષિ- પશુપાલન વગેરે ક્ષેત્ર રચનાકીય ફેરફાર આવે છે અને તેની સીધી અસર પડેછે.

૪) સજાતીય જાતીય સંબંધો :

દેરા અને દુનિયામાં સૃષ્ટિ કે કુદરતી વિરૂધ્ધન કૃત્ય તો જોવા મળે છે. પણ ભૂણ હત્યાની અસર તળે સમલૈગિક જાતિય સંબંધોની સમસ્યા વિકટ બની સકે.

૫) મધપાન :

સ્ત્રીભૂણ હત્યાની સમસ્યાને જો સમયસર નાથવામાં નહી આવે તો મધપાનનીસમસ્યા કે નશીલા દ્રવ્યોના સેવનની સમસ્યાઓ અને તેને સંબંધિત બીજી અનેક સમસ્યાઓ પેદા થઇ શકે તેમ છે તેની અસર વ્યકિતના તન, મન, ધન, અને સમાજજીવન પર પડી શકે છે. અને તેના દ્વારા બીજા વિકટ પ્રશ્નો પેદા થાય છે. આખરે તેનો ભોગ સમાજ જ હોઇ શકે.

૬) વિઘટનની પરિસ્થિતિનું નિર્માણ :

ભૂણહત્યાની વિપરીત અસર દ્વારા સમાજમાં વિઘટની પરિસ્થિતિ પેદા થાય છે. આ સમસ્યા જો સમયસર તેનો હલ કરવામાં ન આવ તો બીજી સમસ્યાઓને જન્મ આપે છે. ખાસ કરીને બળાત્કાર, વિકૃતિ, કાવાદાવા, ભષ્ટર્યાંર, લાંચરૂશ્વત વગેરે જેવી સમસ્યાઓનું નિર્માણ થાય છે.

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

3.3) આધુનિક સમાજમાં સ્ત્રીભ્રૂણ હત્યા નિવારણ માટેના પગલા

૧) સરકાર પક્ષે :

જો સ્ત્રીબાળકને આર્થિક બોજમાંથી આર્થિક સંપત્તિમા ફેરવી નાખવામાં આવે તો આ દુષણ ને અસરકારક રીતે મિટાવી શકાય સ્ત્રી બાળક માટે સરકારે અનેકવિધ સવલતો આપવી જોઈએ (૧) મફત કેળવણી (૨) વધારાનું ખાદ્યપાન (૩) કર રાહત, આવાં પગલા ભરવાથી ધાર્યા પરિણામ મેળવવાની આશા રાખી શકાય.

પૂર્વેસ્તુતિ નિરીક્ષણ - નિયગન અને દુરુપયોગ ની અટકાયત અને તેની જોગવાઈઓની અટકાયત અને તેની જોગવાઈઓની તબીબી -સરકાર-સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ - પ્રચાર માધ્યમો દ્વારા પ્રચાર, જાતિભેદ, દહેજ અને સતી ભરણ હત્યા જેવા મુદ્દા ચુંટણી ઢંઢેરામાં સમાવી લેતા સોનોગ્રાફી મશીનની ૧૦૦ % નોંધણી સુવ્યવસ્થિત કરવી સ્ત્રીભ્રૂણ હત્યા પરિક્ષણ અને હત્યા માટે ગુનેગાર ઢરેલ વ્યક્તિ, તબીબો, દવાખાના પર તાત્કાલીક પગલા લઈ તેમના લાયસન્સ રદ કરવા જઈએ.

૨) સ્વૈચ્છિક સંસ્થા પક્ષે:

બાળકીઓને જીવવા દો તેવા સંદેશા ફેલાવવા સ્ત્રીઓને આર્થિક સધ્ધરતાના કાર્યક્રમોને વગે આપવો, બે બાળકો ધરાવતા અને સોથી વધુ ગર્ભપાતની શકતા ધરાવતા દંપતીઓને શોધી તેમને પરામર્શ આપવા.

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596

www.vidhyayanaejournal.org

૩) ધાર્મિક જુથ પક્ષ :

સ્વાધ્યાય મંડળ, રામકૃષ્ણ મિશન, સ્વામિનારાયણ પંથ, બ્રહ્મકુમારી, વૈષ્ણવ સંપ્રદાય અને તેના જેવા ધાર્મિક સંગઠનોએ જાતિભેદ લિંગભેદ વિશ્વ કાર્યશિબીરો અને સેમિનારનું આયોજન કરવું અને જો કોઈ વ્યક્તિ કે વ્યક્તિઓ સ્ત્રી ભ્રૂણ હત્યા સાથે સંકળાયેલ જણાય તો તેનો સામાજિક બહિષ્કાર કરવો જોઈએ

૪) પ્રસાર માધ્યમ પક્ષ :

ગર્ભ પરીક્ષણ, સ્ત્રી ભ્રૂણ હત્યા પરની કાયદાકીય જોગવાઈઓ અને તેનીસાથે જોડાયેલ સમસ્યાઓ અંગે લેખ છાપવામાં રેડીયો, ટી.વી. અને અખબારોએ સ્ત્રીઓની સકારાત્મક ભૂમિકા દર્શાવવી

VIDHYAYANA

૫) ન્યાય વિભાગ પક્ષ

ભ્રૂણહત્યા સામે કડક પગલા ભરવા જોઈએ.

૬) શિક્ષણ વિભાગ પક્ષ :

લિંગ સમાનતાના મુદ્દાનો પાઠપુસ્તકોમાં સમાવેશ, ટિકરીઓના શિક્ષણને પ્રોત્સાહન આપવું.

ઉપસંહાર: -

ભારતીય સમાજ માં પુત્રીના જન્મને દુભાગ્ય અભિશાપરૂપ છે બોજારૂપ સાપનો ભારો માનવામાં આવે છે. આથી જાતિ પરીક્ષણના આધારે પુત્રીના જન્મ થતા પહેલા તેની હત્યા

VIDHYAYANA

An International Multidisciplinary Research E-Journal

ISSN 2454-8596
www.vidhyayanaejournal.org

કરવામાં આવે છે. અને આ સ્ત્રી ભૂણ હત્યાનું પ્રમાણ ભારતમાં દિનપ્રતિદિન વધતુ જતુ જોવા મળે છે. તો ચાલો આપણે સ્ત્રી ભૂણ હત્યા જેવા નીંદનીય કાર્યોમાં ભાગીદાર નહીં બનીએ તેવી પ્રતિજ્ઞા કરીએ અને આપણા પોતાના ઘરમાં સ્ત્રીભૂણ હત્યા ન થાય તેવો સંકલ્પ કરીએ.

સંદર્ભ ગ્રંથો

ક્રમ	પુસ્તકનું શીર્ષક	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
૧	નારી સંવેદના	અશ્વિન કારીયા, ઇલા જોશી	ગુર્જર ગ્રંથ રત્ન કાર્યાલય-અમદાવાદ
૨	સ્ત્રી ભૂણ હત્યા	ડો. સુમનબેન ચોધરી	ભાવનગર
૩	ભૂણ હત્યા	શીતલ ઘેલાણી	સહિયર -અમદાવાદ
૪	સ્ત્રી ભૂણ હત્યા એક સામાજિક સમસ્યા	ડો. એચ.પી. સોંદરવા પ્રવીણ, ડો. માધવજી વી સોંદરવા	પ્રવીણ પ્રકાશન - રાજકોટ
૫	વર્તમાન પત્રો અને સામયિકોનો આધાર		
૬	સેમિનરમાં રજુ કરેલા પેપરોનો આધાર		